

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

מאמרי באתי לגני

ה'תשכ"ד • ה'תשד"מ

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מפתח כללי

ה פרק י"ד מהמשך באתי לגני ה'שית

ה'תשכ"ד

ז באתי לגני (מאמר ג') מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט

כא צדקת פרזונו (מאמר ב') ש"ק פ' בשלח, י"א שבט

ה'תשד"מ

כה באתי לגני ש"פ בשלח, יו"ד שבט

הוספה

לד מברקים לקראת יו"ד שבט תשכ"ד; תשד"מ

BOSI L'GANI 5724 • 5744
SPECIAL EDITION

©

Published and Copyrighted by

VAAD L'HAFOTZAS SICHOS

788 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel: (347) 787-0692 • (718) 774-7200

esicha.org • orders@esicha.org

Printed in U.S.A.

5784 • 2023

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת יום הגדול והקדוש, עשירי בשבט הבעל"ט – „העשירי יהי קודשׁ“, התחלת שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, לאורך ימים ושנים טובות, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמרים ד"ה באתי לגני גוי² שאמר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בהתוועדויות דיו"ד שבט בשנים תשכ"ד³ ותשד"מ⁴.

מאמרים הנ"ל מיוסדים בעיקרם על פרק הארבעה-עשר מהמשך ההילולא, ויוצאים לאור לקראת יו"ד שבט שנה זו – בו לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית⁵. ולתועלת הלומדים – נדפס פרק הנ"ל בראש הקונטרס.

בתור הוספה בא בסוף הקונטרס: מברקים לקראת יו"ד שבט תשכ"ד ותשד"מ.

* * *

ויה"ר שנזכה בקרוב לשמוע ולהו"ל עוד שיחות ומאמרים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וע"י הפצת המעיינות חוצה נזכה להתגלותו המיידית לעין כל בפועל ממש, ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה במהרה בימינו ממש, ונלמד תורה מפיו של משיח צדקנו שילמד תורה את כל העם כולו, ובאופן של ראי"ה, ומלך ביפיו תחזינה עיניך בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

ועד להפצת שיחות

יום א' פ' ויגש, ה' טבת, ה'תשפ"ד, ימות המשיח, ברקלין, נ"י.

- (1) ל' הכתוב בחוקותי כז, לב. וראה בארוכה שיחת ש"פ שמות תש"נ.
- (2) המאמרים (והמשכב) משנות ה'תשי"א-ה'תשמ"ח נדפסו ב„ספר המאמרים – באתי לגני“ ב"כ (קה"ת, תשל"ז ואילך).
- (3) ד"ה באתי לגני (מאמר ג') – מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט (נדפס ב„סה"מ – באתי לגני“ ח"א ע' 236 ואילך).
- מאמר א' (דליל ש"ק) ומאמר ב' (דיום ש"ק – ד"ה צדקת פרונו) אינם תח"י. לבד ההתחלה דמאמר ב' שנדפסה בתור הוספה לקמן ע' כא ואילך (נדפס ב„סה"מ – באתי לגני“ ח"א ע' 346 ואילך).
- (4) ד"ה באתי לגני – ש"פ בשלח, יו"ד שבט (נדפס ב„סה"מ – באתי לגני“ ח"ב ע' 255 ואילך).
- (5) ראה ב„פתח דבר“ לד"ה זה ה'תשכ"ח נדפס ב„סה"מ – באתי לגני“ ח"ב ע' 358.
- (6) ראה שער האמונה פנ"ו ואילך.
- (7) „והיו עיניך רואות את מוריך“ (ישעי' ל, כ).

פרק י"ד מהמשך באתי לגני ה'שי"ת

(יד) והנה בכ"ז ואתה מחי' את כולם כתי' דהאר'ת אור אלקי הרי נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים מאין ליש, וכדאי' באגה"ק סי' כ' דהאר'ה דהאר' דהאר'ה הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שהוא האור והחיות אלקי שנמשך בכל הנבראים, וכמאמר הזן ומפרנס מקרני ראמים* עד ביצי כנים, דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדרי' היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, דזהו התבוננות גדולה בגדולת הוי' שנמשך בכל סדר ההשתלשלות ממדרי' למדרי' עד מדרי' ברואים היותר שפלים, וביכולת כל אדם ואדם גם הפשוט ביותר לידע זאת, שרואה גדולת הוי' (וכמבו' בד"ה וארא הנ"ל בענין גדול הוי' כו' בעיר אלקינו, גדולת הוי' מריבוי הנבראים כו'), והתבוננות זו עושה התפעלות גדולה בנפש, מזה שרואים במוחש ממש, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא א"ס בעצם, ע"כ אין סוף ג"כ להתפשטותו, בריבוי המדריגות וההשתל' עד למטה מטה ממש כו', ובכ"מ שהוא נמשך ומתפשט אינו בהתפעלות והשתנות כלל, דאינו כדמיון הנשמה והגוף, דהנשמה הרי מתפעלת ממקרי הגוף, אבל האור האלקי המחי' ומהווה אינו מתפעל ואינו משתנה כלל, ומה שיכול להיות שינוי בהאור ע"י ההתלבשות, והיינו מה שההתלבשות פועל איזה שינוי הוא רק בהחיות שבבחינת כח, וידוע דחיות שהוא בבחי' כח הוא מהכלים דבי"ע, דכלים דבי"ע ה"ה בבחינת מציאות וכדאי'תא באגה"ק הנ"ל דראשית היש הן כלים דבי"ע, ומשו"ז שייך בהם השינוי וההתפעלות, אבל באור המחי' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל, לפי שאינו מתערב. וכמ"ש אין קדוש כהוי' ואי' בזהר* כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי', דקדוש הוי' אינו כמו כמה קדישין דסדר השתלשלות, דקדישין שבסדר השתל' הוא שקדוש ומובדל וקדושתם הוא שאינם באים בהתלבשות, אבל כאשר מתלבשים ה"ה בבחינת תפיסא, ותפיסא פועל שינוי, משא"כ קדוש הוי' שהוא בחינת האור, דאינו דומה להקדישין דס' השתל', והוא מה דאינו מתלבש, וכאשר בא בהתלבשות הרי אינו בבחינת תפיסא, לפי שאינו מתערב, והוא כדוגמת האור למטה שמאיר, ומ"מ אינו מתערב, וכמו עד"מ האור שמאיר דרך הזכוכית, ויש זכוכית אדומה ירוקה ולבנה* דיש חילוקים במראות

הזן ומפרנס: ראה ע"ז ג, ב.

ואיתא בזהר: ח"ג מד, א. וראה לקו"ת שה"ש רד"ה צאינה וראינה (הראשון).

דרך הזכוכית . . אדומה ירוקה ולבנה: המשל דהאר'ה דרך זכוכית הובא בפרדס שער ד' פ"ד בענין הספירות. ומה שתפס אדומה ירוקה ולבנה י"ל מפני שהם בג' הקווין. ראה זח"א עא, ב. לקו"ת שה"ש סד"ה הנך יפה.

אלו, אבל האור ה"ה פשוט ובלתי יש בו שום מראה כלל ממראות הזכוכית, לפי שהוא רק מה שמאיר ע"י, וגם אם מאיר ע"י בהתלבשות, מ"מ הרי אין האור נתפס, לפי שאינו מתערב. וכמו"כ יובן דרך דוגמא, בהאור וחיות אלקי המחיה שאינו משתנה כלל, ואין בו שום התפעלות ושינוי, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא אין סוף בעצם, ע"כ הנה גם התפשטותו הוא בבחינת א"ס, שנמשך בכל המדרי' עד המדרי' היותר אחרונות והיותר תחתונות, כמו הברואים היותר שפלים בתכלית, ובכ"מ שהוא נמשך אינו מתפעל ואינו משתנה, ולהיותו בבחינת פשיטות בעצם, ע"כ בא בריבוי התחלקות מדריגות בלי שיעור ובל"ג כלל, וזהו למטה מטה עד אין תכלית, שהוא בהתפשטות ובגילוי עד גם במדרי' היותר שפלים בתכלית.

בס"ד. מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט (מאמר ג'*) ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בהמשך שמסר ליום ההילולא, דאי' במדרש³ לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, והיינו בג"ע קודם החטא, ואח"כ ע"י חטא עה"ד והחטאים שלאחריו סילקו את השכינה ממטלמ"ע עד לרקיע השביעי (כמבואר במדרש), ואח"כ באו הצדיקים, וכל אחד ע"י עבודתו המשיך והוריד את השכינה מלמעלמ"ט, עד שבא משה רבינו שהוא השביעי וכל השביעין חביבין⁴ והמשיכה מרקיע הא' לארץ. ועד"ז הוא בכל הצדיקים שעליהם נאמר⁵ צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי', שהם ממשיכים את הבחי' דעד וקדוש למטה ע"י עבודתם באתכפיא שמזה באים לאתהפכא, הנה כד אתכפיא ואתהפכא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁶, שהו"ע גילוי נעלה ביותר שלכן נק' בשם אסתלק. וזהו כללות הענין דושכנתי בתוכם⁷. והנה בענין ושכנתי בתוכם יש שני ענינים, ושכנתי במשכן ומקדש, שם הי' עיקר שכינה בתחתונים לאחר בנין המשכן ומקדש, ובתוכם, בתוך כאו"א מישאל⁸. שכ"ז נעשה ע"י עבודתם, שישכנו לעד עלי' כנ"ל, וגם פועלים ושכנתי בתוכו כפשוטו במשכן ומקדש. וזהו ג"כ מה שאחת העבודות העיקריות במשכן הי' ענין הקרבנות, דענין הקרבן הוא (כמבואר בבחי"י⁹ ובזהר¹⁰) הקירוב בין המטה והמעלה. והקרבת הקרבנות ה"ה

* מאמר א' (נאמר ליל ש"ק) ומאמר ב' (דיום ש"ק — ד"ה צדקת פרוזנו) אינם תח"י. לבד ההתחלה דמאמר ב' שנדפסה לקמן ע' כא ואילך.

1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק הארבעה עשר מהמשך באתי לגני ה'שית (סה"מ ה'שית ע' 135). לעיל ע' ה ואילך).

2) שה"ש ה, א.

3) שהש"ר עה"פ.

4) ויקר' פכ"ט, יא.

5) תהלים לו, כט.

6) ראה תניא פכ"ז ולקו"ת ר"פ פקודי (מזח"ב קכח, ב. וראה גם שם סז, ב. קפד, א). ובכ"מ.

7) תרומה כה, ח.

8) ראה ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים — סט, ב). אלשיך עה"פ קרוב לסופו (ד"ה עוד יתכן). של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ועוד.

9) ויקרא א, ט.

10) ספר הבהיר סמ"ו (קט). ועוד — נסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' קכב ועוד.

במשכן. שענינו הוא מ"ש¹¹ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, שהענין דשטים מבואר בגמרא¹² שהוא מלשון שטות, שבכללות הוא משארז"ל דאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, ומעצי שטים אלו בונים את המשכן. דשטות, בכללות, הוא מלשון סטי' והטי' מדרך הישר, וכשמהפכים את השטות דלעו"ז ועושים מזה קרשים למשכן, אזי מתהפך ונעשה משקר (אותיות קרש) העולם קרשים למשכן, ואזי נעשה מזה משכן לו ית' שבו הוא הענין דושכנתי.

והנה מכיון שהעבודה צ"ל בדוגמת ובאופן הענין שצריך לתקנו, שהוא השטות דלעו"ז, שלמטה מטו"ד, הרי מובן שאינו מספיק העבודה ע"פ טו"ד כ"א צ"ל עבודה שלמעלה מטו"ד. ובדוגמת מ"ש הרמב"ם בהל' דעות¹³, דאע"פ שבד"כ צריך האדם ללכת בדרך המיצוע, מ"מ אם עבר לקצה א' מן הקצוות אזי אין מספיק בשבילו ההילוך בדרך המיצוע כ"א צריך ללכת בקצה השני, וא"כ עאכ"כ בנוגע לענינו, דהפרכת שטות דלעו"ז ושקר העולם לעשות מזה משכן לו ית' הוא ע"י העבודה שלמעלה מטו"ד כנ"ל, היינו למעלה גם משכל טו"ד דקדושה, שע"ז אמרו בכתובות¹⁴ אהני לי' שטותי' לסבא. ומהנ"ל מובן דעבודה זו פועלים (פירן דורך) אלו הנקראים בשם צבאות הוי"ו¹⁵, שהענין דאנשי חיל וצבא הוא שהולכים במס"נ כדי לנצח את המלחמה, כי א"א להיות הנצחון רק אם הולך ע"מ למסור את נפשו. וזהו ענינו של כאו"א מישראל שלכן נקראים בשם צבאות הוי', וכמ"ש בתניא¹⁶ דאפילו קל שבקלים כו' מוכן למסור נפשו על קדושת השם.

ב) וממשיך אח"כ בהמשך, שבשביל זה ישנו ענין האוצר שנותנים מלמעלה. וע"ד דוגמא מלך למטה, כשהולך למלחמה, הרי גם האוצרות שלא נגע בהם עד אז, ויתירה מזו גם האוצרות שאצרו אבותיו שהם יקרים אצלו כ"כ עד שאינו מראה אותם כלל, הנה כשבא לענין של מלחמה ונצחון אזי מעמיד חיי נפשו ומבזבו כל האוצרות שלו ואוצרות שאצרו אבותיו, ובזבו זה פועל שמנצחים את המלחמה. ואוצרות אלו אע"פ שנחלקים ע"י השרים ופקידי החיל שמושקעים בתכסיסי המלחמה ויודעים כל החכמות השייכים לזה, מ"מ הכוונה

(11) תרומה כו, טו.

(12) סוטה ג, א.

(13) פ"ב ה"ב.

(14) יז, א.

(15) בא יב, מא.

(16) פ"ח (כד, א).

היא בשביל אנשי החיל, שלהם נותנים האוצרות, ומוסרים נפשם בפועל, ולכן דוקא ע"י הוא נצחון המלחמה. והנה הנצחון הוא ע"י מדת הנצח כי מדת הנצח מגעת בעומק הכי פנימי שבנפש, שלכן הנה עיקר עומק מדת הנצח הוא אצל המלך מכיון שהוא למעלה משאר אדם, וכמבואר בההמשך מה שאמרו חז"ל¹⁷ כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, שישנה מעלה במדת הנצחון. אלא שצ"ל בזהירות המבואר בגמרא ופוסקים¹⁸, ועאכ"כ במלך שמשכמו ומעלה גבוה מכל העם¹⁹ אפילו מהשרים, שאצלו הרי בודאי מדת הנצחון הוא בתוקף, שלכן הנה האוצרות שלא תשורם עין אדם הרי לא רק שפותחם אלא עוד יותר שמבזוזם ונותנם ע"י פקידי החיל עד לאנשי החיל שינצחו את המלחמה. ובדוגמא זו הוא ג"כ למעלה, שבשביל נצחון המלחמה נותנים כמה ענינים מלמעלה, ולא רק ענינים כאלו שהם בגדר גילוי כ"א גם ענינים שדוגמתם למטה נקראים בשם אוצר שהוא סגור (וכמו שנת"ל שלא ראה אותם אדם מלבד המלך), הנה כדי לנצח המלחמה להפך את שקר העולם ולעשות מזה קרשי המשכן שיהי' ושכנתי בתוכם, נותנים ליהודי ענינים אלו מלמעלה שהם למעלה מכל ענין של גילוי, אפילו גילוי בדרגא הכי עליונה.

והנה הדרגא הכי עליונה בגילוי ה"ז הגילוי שאין לו סוף ואין לו תכלית, וזהו מה שמביא בהמאמר מ"ש בתקו"ז²⁰ אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דאף שנקרא בשם אור, ואור הרי גדרו הוא גילוי, מ"מ אור זה הוא לא גילוי סתם כ"א אור כזה שנקרא בשם א"ס, והוא באופן דלמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. ולהסביר גודל הענין שבזה מתחיל לבאר הענין דלמטה מטה עד אין תכלית, שהכוונה היא מטה מטה בסדר השתלשלות עד לעולם התחתון עולם העשי', ובעולם העשי' גופא לא רק עניני קדושה ורשות שבו כ"א אפילו קליפות שהם ג"כ קשורים בעולם העשי'. ומבאר עוד יותר, דמטה מטה הוא גם מה שלמטה מקליפות, כמ"ש בתניא²¹ שאדם החוטא הוא למטה מקליפות מכיון שהקליפות הן בדוגמת הזונה ששכרה המלך לפתות את בן המלך²² שהיא ממלאה את ציווי המלך שהרי לכך נבראה,

(17) יומא כג, א.

(18) ראה גמ' שם. ועי' רי"ן ר"ה יז, א (ד, ב). רמב"ם הל' ת"ת בסופן. וראה ש"ע אדה"ז א"ח סקניז

ס"ג. ובכ"מ.

(19) שמואל"א ט, ב. וראה אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תיד"תטו. וירא ח"ד תשסד, ב.

(20) סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג.

(21) ראה תניא פכ"ד.

(22) זח"ב קסג, א. וראה תניא ספ"ט. ספכ"ט.

משא"כ אדם החוטא ועובר על רצון המלך ה"ה למטה מזה. ובזה גופא ישנן חוטא ופושע בענינים של רשות או לעו"ז, ויש למטה גם מזה ר"ל, האוחז בראשו של מלך וטומנו כו' כמו שמסיים בתניא שם, והיינו כמ"ש בההמשך (פרק יג) שבכח התורה עצמו אומר דבר שהוא היפך התורה והיפך רצון העליון, שכ"ז הוא הענין דלמטה מטה כו'. ע"כ המבואר ביי"ג פרקים הראשונים.²³

ג) וממשיך בהמאמר (פרק יד) והנה בכ"ז ואתה מחי' את כולם כתיב²⁴, והיינו דאע"פ שישנו הלמטה מטה כמבואר לעיל בארוכה הדרגות שבזה, דרגא תחתונה ולמטה מזה ועד למטה מטה, ומ"מ אומר ע"ז ואתה מחי' את כולם. ומזה שאומר ואתה מובן שאין הכוונה שהחיות הוא מעצמות, והיינו דאע"ג דח"ו לומר שאין החיות מעצמות דהרי כתיב²⁵ אליו ולא למדותיו, מ"מ באופן החיות אפ"ל כמו שעצמות מחי' במהותו ועצמותו או כמו שהוא מחי' ע"י שמתעלם [ברצונו] באור עליון דאוכס הוא קמי²⁶, ומכיון שעצמות לבדו לא איתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ²⁷ וכאן אומר ואתה (מחי' גו'), הרי מובן דלא קאי על העצמות ממש. ובפרט ע"פ ביאור אדה"ז בשעהייה"א²⁸ עה"פ ואתה מחי' את כולם, שתיבת אתה מורה על האותיות מא' עד ת' והה"א מרמז על ה' מוצאות הפה ואותיות אלו מחי' את כולם, הרי מובן מזה שהכוונה באתה היא כמו שעצמות מתעלם ומסתתר ע"י האותיות. ומוסיף שם אדה"ז א"ת מחי' אלא מהווה²⁹, דזהו מה שממשיך ומפרש בהמאמר שהבחי' דואתה מחי' את כולם נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים. והיינו שמתחלה היא מהווה ואח"כ הוא גם מחי' את כל הנבראים.

והנה ישנו חילוק בין הגילוי היתהוות והגילוי דחיות. וכמבואר במ"א³⁰ בארוכה, שהתהוות הנבראים רצה הקב"ה שיהי' באופן שהמהווה מעלים עצמו מהמתהווה עד שנדמה להנברא שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו, משא"כ בהענין דמחי', הרי כשמתבונן איך שהוא חי ואופן חיותו, בא לידי הבנה (אף

(23) בכל הנאמר עד כאן – ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א-ה'תשכ"ג.

(24) נחמי' ט, ו.

(25) ספרי – הובא בפרדס של"ב פ"ב.

(26) ראה תקו"ז ת"ע (קלה, ב).

(27) לקו"ת פנחס פ, ב.

(28) פ"ב.

(29) ראה גם פרדס ש"ו פ"ח. ר"ח ש' הקדושה ספ"ז. של"ה ש' האותיות (מח, ב, ע, א).

(30) סה"ש תורת שלום ע' 121-2.

שהיא הבנה מצומצמת) שישנו מקור המחי' אותו. ומובא הדוגמא לזה, שבהמאמר תדשא הארץ דשא³¹ ישנו שני ענינים, דמקודם נתהווה מציאות הדשא ואח"כ ישנם האופנים בקיום וחיות הדשא, דישנם דשאים כאלו שצריכים ריבוי גשמים וישנם כאלו שצריכים מיעוט גשמים, ועד"ז במדת החום הנצרך לכ"א מהם, הנה כשמתבונן בזה ה"ה מבין ויודע שישנו דבר שמשגיח בהשגחה פרטית שיתאימו הענינים הדרושים לחיות העשב והדשא. ונמצא מובן מהנ"ל, שבענין החיות ישנו גילוי יותר מבענין ההתהוות. אבל מ"מ ע"י הענין דמחי' בא אח"כ לידי הבנה שמוכרח להיות מישהו שמהווה את הדבר, דהרי אין היש עושה את עצמו. והיינו, דע"ז שנאמר (עס שטייט) בגלוי ואתה מחי' את כולם, בא הלימוד מזה א"ת מחי' אלא מהווה, שהלימוד דא"ת אינו בא לשלול כ"א להוסיף³², והיינו שהענין דאתה מחי' בא לידי הכרה שמהווה, שהרי שני הענינים נכללים (ונלמדים) בפסוק א' ותיבה אחת³³. דזהו מה שמבאר בפרק זה (כנ"ל) דהאור אלקי נמשך להוות ולהחיות, שהא"ס עושה שני הענינים, שמהווה וגם מחי'.

ד) והנה ענין זה הוא בכל הנבראים. דהי' אפשר לומר בתיבת (ואתה מחי' את) כולם הכוונה רק לחלקי הקדושה ודברי הרשות שבכל העולמות, וכבכ"מ שהכוונה בתיבת כולם וכיו"ב היא לרובו ככולו³⁴, הנה את זה הוא שולל בהפרק, וכותב, וכמאמר³⁵ הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים. והיינו, דמה שואתה מחי' את כולם הכוונה בזה היא כפירוש הבעש"ט (שמביא אדה"ז³⁶ ע"ז) עה"פ³⁷ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, שהאותיות מא' ועד תי"ו שבתיבת ואתה עומדים בתמידות בהנבראים, ובאופן דנצב בלי שינוי, וזה מהווה ומקיים אותם. ומכיון שאין יש עושה את עצמו, הרי מובן שכל מציאות שישנה בעולם נכלל במ"ש כולם, ואין הכוונה רובו ככולו כ"א מקרני ראמים, שהיא בריאה הכי גדולה, ועד ביצי כנים, שהיא בריאה הכי שפלה. וכמו שהוא בענין גשמיות הנבראים, כמ"כ הוא ברוחניות הענינים, דהרי הגשמיות נשתלשל מן הרוחניות.

31) בראשית א, יא.

32) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מ"ג ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ז ח"ג תשובה אלף סח (תרמג).

אנצקלופדי' תלמודית ח"ב מע' אל תקרי.

33) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

34) ראה ט"ז או"ח סתקפ"ב סק"ג. ועוד.

35) שבת קז, ב. וש"נ.

36) שער היחוד והאמונה פ"א.

37) תהלים קיט, פט.

זזה מה שמבואר³⁸ בקבלה דקרני ראמים קאי על תכלית הרוחניות, ע"ס דכתר, דכתר הוא ראם, גדול ביותר, ובכתר גופא ה"ז קרני ראם, דרגא הכי עליונה דכתר. ועד ביצי כנים, שזוהי בריאה הכי שפלה ברוחניות מצד האלקות שבו, דהרי אין עוד מלבדו אפילו במעשה כשפים דלעו"ז³⁹, אלא שהוא בדרגא נמוכה ביותר. דזהו מ"ש בפע"ח⁴⁰ דכנים בגימט' ק"כ ומרמז על ק"כ צירופי שם אלקים. דהנה שם אלקים נקרא מגן על שם הוי"ו⁴¹ ואלקים בגימט' הטבע⁴². ולכן נקרא כנים לשון כינוי, דענין הכינוי הוא (כמבואר בתשובות מהרי"ק⁴³) שמאבד את השם והכינוי בא במקומו. ועד"ז הוא בנוגע לשם אלקים, וכפירוש הה"מ⁴⁴ על מרז"ל⁴⁵ נגד שמא אבד שמה, דכדי שיהי' נגד שמא ע"י התהוות העולמות הוא ע"י אבד שמה, שנתלבש בכמה כינויים המעלימים ומסתירים שע"ז נאבד השם ונשאר רק כינויים. וזהו שארז"ל⁴⁶ דהלך (נמשך) הקב"ה מהלך ת"ק שנה כדי לקנות לו שם, שהו"ע ההתלבשות עד למטה מטה בעולמות התחתונים. וזהו מ"ש בהמאמר שהאור אלקי נמשך בכל הנבראים מקרני ראמים עד ביצי כנים, היינו גם ענין הקליפות.

ה) וממשיך בהמאמר: דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדרי' היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש⁴⁷ אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך. והענין הוא, כמשנת"ל (סוף ס"ב) שהענין דמטה מטה עד אין תכלית כולל גם מה שלמטה מענין הקליפות, והוא מי שעובר על רצון הבורא. וזהו"ע שאול, שהוא עונש לזה שעבר על רצון העליון. וע"ז אמר ואציעה שאול הנך, שגם שם ישנו אוא"ס. וכמו שמבאר אדמהאמ"צ⁴⁸ דזה שאומרים שני הענינים יחד, הוא לפי דכמו שאם אסק שמים שם אתה כמו"כ ואציעה שאול הנך, הנך ממש, דאותו שרואה בשמים רואה גם בשאול. ומבאר שם בארוכה, דזהו"ע זה לעו"ז עשה

38) בהבא לקמן — ראה אוה"ת חיי שרה קכד, סע"ב ואילך. תמד, א ואילך. וש"נ.

39) חולין ז, ב.

40) שער חג המצות פ"ז — הובא באוה"ת שם.

41) תהלים פד, יב.

42) פרדס ש"ב פ"ב. שעהוה"א רפ"ו. ובש"ה (פט, א) משמע קצת שכי"ה בזהר.

43) שרש קסב. הובא באור התורה שם.

44) לקו"א סר"ב. או"ת ש"צ. הובא באוה"ת שם.

45) אבות פ"א מ"ג.

46) קהלת רבה פ"ז, א (ב).

47) תהלים קלט, ח.

48) אמרי בינה שער הציצית פכ"ב כג.

האלקים⁴⁹. דכשם שהוא בקדושה, שההמשכה ממקור הקדושה (שזהו"ע קרני ראמים ברוחניות שהוא תכלית העילוי בקדושה כנ"ל) היא ע"י שער רישי⁵⁰ וע"י שער הזקן דלמעלה⁵¹, שההמשכה באה ע"י צמצומים עד להפסק דעצם הגולגולת, דדוקא אז יוצאים השערות, ודוקא ע"י צמצומים והפסקים אלו בכחו של המטה לקבל (צו פֶּאֶרְנַעֲמֵעוּן) את האור שלמעלה, שזה מראה על גודל ועילוי האור. הנה כמו"כ הוא בלעו"ז שבשערה אחידין, דכשאלקות הוא בצמצום גדול, דהיינו שנעשה צמצום נוסף עד שבא משם שערות, אז בשערה אחידין⁵², שנעשה אחיזה ותפיסה ויניקה ללעו"ז. ולכן שער באשה ערוה⁵³, משא"כ בניזיר ה"ז ענין של קדושה וכמ"ש⁵⁴ קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו, כי בניזיר הוא השערות דקדושה, משא"כ באשה, השערות הם מקום דצמצומים ודינים שמשערות אלו נמשך ללעו"ז. ואעפ"כ נאמר⁵⁵ מבטן שאול שועתי, שמהשאל דעה ערט מען (מבינים) אלקות, ויתירה מזו (כמו שמבאר אדהאמ"צ שם בארוכה) דזהו מ"ש⁵⁶ מוריד שאול ויעל, דמצד העונש דמוריד שאול נעשה ויעל, כי עונשי התורה אינם לשם עונש בעלמא ח"ו⁵⁷, שהתורה היא תורת חסד ובמילא גם העונש הוא חסד, היינו כדי שיתקן ויבא לטוב. ועוד זאת, מכיון שהעונש הוא באופן דמוריד שאול הרי מובן תכלית העילוי שאליו מגיעים עי"ז, עד שבשביל עילוי זה כדאי שיהי' אפילו הענין דמוריד שאול, שהוא (כמדובר לעיל) למטה גם מהקליפות. וזהו מוריד שאול ויעל, שהעלי' היא לפי ערך המוריד, דמוטב דלידיני' וליתי' לעלמא דאת⁵⁸, ומכיון שהוא דין קשה ביותר הרי מובן מזה לאיזה תענוג וטוב יבא אח"כ. ומהנ"ל מובן, דאפילו באדם הפושע, ואפילו פושע בתכלית (כנ"ל סוס"ב) שלוקח עניני התורה ומזה עצמו הוא מוסיף כח בלעו"ז כמו שמבאר בארוכה בפרק הקודם (פי"ג), הנה גם במטה מטה זו (אצל אדם כזה) ישנו האוא"ס.

(49) קהלת ז, יד.

(50) דניאל ז, ט.

(51) ראה לקו"ת אמור לא, ד ואילך. קרח נד, א ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע כשיטהר

(קד, ב ואילך). ובכ"מ.

(52) זח"ג ס, ב.

(53) ברכות כד, סע"א.

(54) נשא ו, ה.

(55) יונה ב, ג.

(56) שמואל"א ב, ו.

(57) ראה לקו"ש חכ"ב ס"ע 71 ואילך. וש"נ.

(58) חגיגה טו, ב.

ו) והנה גם בהמטה מטה נמצא האוא"ס באופן דאין תכלית ואין סוף, וכמו שממשיך בהמאמר: לפי שהאור הוא א"ס בעצם ע"כ א"ס גם להתפשטותו וכו' ובכ"מ שהוא נמשך ומתפשט אינו בהתפעלות והשתנות כלל. (ע"כ). והיינו דגם כמו שהאוא"ס הוא בהבחי' דמטה מטה הוא בפשיטותו, שאינו מקבל שום שינוי והתפעלות. דזה שמצינו בכ"מ ענין השינוי והתפעלות, הוא רק מהכלים דבי"ע (כמ"ש בהמאמר) ולמטה, דמכיון שהם התחלת היש שייך לומר שם הענין דשינוי והתפעלות, אבל לא למעלה מזה. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁹, דאפילו בכלים דאצילות הנה אף שנקראים בשם כלים אין שייך לומר בהם ענין השינוי. ומבאר שם על יסוד מאמר אדה"ז בכת"י מו"ח (אדמוה"א) בביאור מאמר הזהר פ' ויצא⁶⁰, שאמר קוב"ה אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך, דמאני הו"ע הכלים ומאנין דילי הוא כלים דאצילות ומאנין דילך כלים דבי"ע. וממשיך שם (וכ"ה גם בהביאור דושבתה תקס"ב⁶¹ שהוא ביכל כתי"ק אדהאמ"צ עם הגהות מהצ"צ), דבכלים דאצילות מכיון שבאצילות איהו וחייהו חד איהו וגרמוהי חד⁶² לכן אי אפשר לומר עליהם שהכלים עצמם הם גבול, דח"ו לומר כן באלקות, כ"א ענינם הוא שיש בהם כח כזה שיכולים להגביל ענין אחר, וזה גופא מבחוץ לעולם האצילות (דזהו כללות פעולת ע"ס דאצילות ובפרטיות הכלים דאצילות, שלכן נקראים בשם מאנין וכלים), אבל הם עצמם הם באופן דבל"ג. ובדוגמא שרואים באדם התחתון (שהוא אדמה לעליון⁶³), שכאשר כח הכתיבה שביד כותב אות אחת ע"י ההתחלקות שבאצבעות היד, הרי הכח עצמו בעת כתיבתו אות זו יש בכחו לכתוב כו"כ אותיות וריבוי אותיות, אלא שהוא מגביל מה שיצא ממנו בדיו על הקלף וכותב אז רק אות אחת. ולא רחוק לומר כן בעולם האצילות (אע"פ שלכאורה אין שייך ענין הגבול באצילות ואפילו להגביל במה שחוץ הימנו), במכ"ש מדעת הרמב"ם⁶⁴ שמבאר הא דהוא וחכמתו אחד והוא היודע והוא הדיעה והוא הידוע בעצם הבורא ית', א"כ עכ"פ שייך לומר כן בע"ס דאצילות.

(59) אוה"ת ענינים ע' רנח ואילך.

(60) קמח, ב. ביאורו"ז שם (קלד, ד ואילך).

(61) ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך. דרמ"צ קסט, א ואילך. הובא בדרוש שלש שיטות הנל

פ"א. וראה גם ד"ה וידבר אליקים אכה"ד תרס"ט.

(62) תקרו"ז בהקדמה (ג, ב).

(63) לשון הכתוב ישעי' יד, וראה שלה"ג, א, כ, ב. ועוד.

(64) הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י.

אמנם לכאורה א"מ איך יכול להיות שינוי בהאור שלמעלה, מאנן דילי. דבשלמא למטה בכחות הנפש כמו כח הכתיבה הנ"ל, מוכן זה שיכול להגביל אף שעצם הנפש היא למעלה מכל הגבלה, כיון שכח הכתיבה מתלבש ועובר דרך היד ואצבעות היד. אבל למעלה אין שייך לומר כן, דהרי אין לו גוף ולא דמות הגוף. אך הענין, דמכיון שהוא ית' כל יכול, לכן יכול לפעול ענין ההגבלה גם בלי הכלים שמחוץ לאצילות (ועד, שעפ"ז מבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶⁵ הענין דמציאות הרע כמ"ש⁶⁶ ובורא רע, אע"פ שבאצילות לא יגורך רע כתיב⁶⁷, אלא שהוא ע"ד ענין הגבול, והיינו דמקור הרע הוא מצד מדידה והגבלה וצמצום).

ז) וביאור הענין, דהנה הענין דאצילות מצינו גם למטה בהנהגה בפועל אצל יוסף. וכידוע⁶⁸ החילוק שבין יוסף והשבטים, דביוסף נאמר ויבא הביתה לעשות מלאכתו למיבדק בכתבי דחושבנא⁶⁹, והשבטים לא הכירוהו⁷⁰, דמכיון שמעמדם בעבודת הבורא הי' באופן דרועי צאן עבדיך גו'⁷¹ בהתבודדות, שהיו מחוץ לעיר בכדי שעניני העיר לא יבלבלו אותם בעבודת הבורא, לכן לא הכירוהו, היינו שלא הי' להם הכרה באופן עבודה כזו שהי' אצל יוסף⁷², דמצד אחד הוא משנה למלך במצרים ערות הארץ⁷³ ועד שבלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו גו'⁷⁴, שכל הפרטים דארץ מצרים היו על ידו, ואעפ"כ באותו זמן גופא הוא במדרי' גבוהה בעבודת השם עד למדריגת האצילות. דלהיות שענינו הי' עולם האצילות, ולא כהשבטים שענינם הוא בריאה כמבואר בארוכה בתו"א⁷², הרי לא יבלבלו אותו ענינים הנ"ל כלל. וכמו שהסביר זה להשבטים באמרו⁷⁵ התחת אלקים אני (בתמי'), שלא נמצא תחת אלקים שזהו"ע עולמות ביי"ע, כי מדריגתו למעלה מזה, שענינו כאן למטה הוא כמו אצילות. ובדוגמא כזו מצינו

(65) המשך חייב אדם לברך תרל"ח פ"ל ואילך.

(66) ישע"י מה, ז. וראה בכל זה תורת חיים ויחי ד"ה בן פורת יוסף.

(67) תהלים ה, ה. לקר"ת במדבר ג, ג ואילך.

(68) ראה תרי"ח ויחי רמג, ב ואילך. ועוד.

(69) וישב לט, יא. ת"א שם.

(70) מקץ מב, ח.

(71) ויגש מז, ג.

(72) ראה גם תורה אור ויחי קג, ג.

(73) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד (בסופו).

(74) מקץ מא, מד.

(75) ויחי נ, יט.

גם בדורות שלאח"ז, וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁷⁶ ענין הנ"ל, ומביא דוגמא מהדורות שלאח"ז (כדלקמן), ומבאר שזהו ע"ד הענין דגלוי וידוע. וכמו שמבאר שם, דמ"ש הרמב"ם⁶⁴ הוא היודע והוא הידוע, הנה ב' לשונות אלו הן ב' הבחי' בדעת דלמעלה, דעת תחתון ודעת עליון. דד"ת הוא באופן דהוא הידוע, היינו שכביכול מתלבש בזה ויש שינוי בין קודם הידיעה, בעת הידיעה ולאחר הידיעה. משא"כ ד"ע הוא באופן דהוא הידוע, גלוי וידוע, וכמארוז"ל⁷⁷ עד שלא נוצרה המחשבה בלבו של אדם גלוי וידוע לפניו ית', שהיא ידיעה שבדרך ממילא. ובזה⁷⁸ תירץ רבינו ז"ל (אדה"ז)⁷⁹ מה שלכאורה הידיעה שמבין מחשבת כל הנבראים הוא למעלה כמו מחשבות זרות חלילה. היינו מכיון שכולן נסקרין לפניו ית' בסקירה אחת, כבני מרון שנמנים אחד אחד (כמבואר בגמרא⁸⁰) שזהו"ע השגח"פ על כל פרט ופרט, הר"ז לכאורה כמו מח"ז כביכול ולמה אינו מבלבל כו'. ותיירץ שאין זו בחי' התלבשות המחשבה כלל כ"א שהוא בדרך גלוי וידוע בדרך ממילא, ולכן אינו פועל שינוי כו'. וע"ד הנ"ל אצל יוסף, שגם בהיותו למטה העסק בכתבי דחושבנא לא בילבלהו.

ומסיים שם (כנ"ל), שכן ראו גם בנשיאי ישראל שעניני העולם אין מבלבלים אותם. וכמ"ש אדהאמ"צ⁸¹ שהבעש"ט פעל שגם בעת עליותיו בעולמות עליונים בעת קבלת שבת יוכל לענות לשואליו בעניני עוה"ו. דהנה ענין של עוה"ז צריך לענות לפי פרטי השאלה והשואל, ומ"מ עמד אז בשעת מעשה במדריגתו ועבודתו כמו שהוא בעולם העליון. וכמו שמביא אדמו"ר מהר"ש שם הלשון על הבעש"ט, שבשבת ה' ב' שליש למעלה ושליש אחד למטה, ואין זה מצד מעלת השבת כ"א מצד ענינו של הבעש"ט (שלכן מביא שם גם סיום הלשון, ובשאר ימי החול בהיפוך כו') (שליש אחד למעלה וב' שלישים למטה). ומ"מ לא בלבלו אותו ענינים אלו מעבודתו וכו', ע"ד הענין דגלוי וידוע.

ח) וע"פ כל הנ"ל מובן, דאפילו בכלים דאצילות אין שייך שום שינוי והתפעלות, דמכיון שהם מאנין דיילי הרי הם למעלה ממדידה והגבלה, אלא שיש בכחם להגביל חוץ לאצילות כנ"ל. ועד"ז הוא בנוגע למשנת"ל בענין אוא"ס למטה

(76) סה"מ תרכ"ז ע' שכג.

(77) ב"ר פ"ט, ג.

(78) סה"מ תרכ"ז שם.

(79) ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' קצב ואילך.

(80) ר"ה יח, א.

(81) ת"ח שם רמט, ג.

מטה עד אין תכלית, דאע"פ שנמצא בהמטה מטה ביותר, מ"מ אינו מתפעל כו', ונמצא שם באופן דא"ס ואין תכלית. וכהדוגמא הנ"ל מהבעש"ט ועוד צדיקים (דצדיקים דומים לבוראם⁸²), שעונים לפי פרטי הענין והשואל ומ"מ אין מתפעלים ואין משתנים. והנה הטעם שאוא"ס אינו מתפעל מהתלבשותו בנבראים, הוא לא מפני שאין ערך ושייכות בין אוא"ס והמטה מטה (שבה מתלבש), שהרי זה לבד לא מספיק שלא יהי' בו שינוי והתפעלות. וכמו שמביא בהמאמר הדוגמא מנשמה וגוף, דהנשמה מתפעלת ממקרי הגוף. היינו, דאע"פ שהנשמה והגוף אינם בערך זל"ז והם הפכיים, שלכן קישור הנשמה בגוף הוא רק בכח המפליא לעשות (כפסק הרמ"א בשולחן ערוך⁸³), מ"מ לאחרי שנעשה ההתקשרות וההתלבשות דהנשמה בהגוף, הרי היא מתפעלת ממקרי הגוף. משא"כ אוא"ס, הרי גם כשמתלבש אינו מתפעל כו'. וכמו שמביא בהמאמר מ"ש בזהר⁸⁴ עה"פ⁸⁵ אין קדוש כהוי', כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי', דקדוש הוי' אינו כמו כמה קדישין דסדר השתלשלות. דקדישין שבסדר השתלשלות הוא שקדוש ומובדל וקדושתם הוא שאינם באים בהתלבשות, אבל כאשר מתלבשים ה"ה בבחינת תפיסא ותפיסא פועל שינוי, משא"כ קדושת הוי' היא דאפילו כאשר בא בהתלבשות הוא קדוש ומובדל, לפי שאינו מתעבר ואינו מקבל שום שינוי והתפעלות. ובדוגמת ענין האור שמאיר דרך זכוכית אדומה ירוקה או לבנה [דג' זכוכיות וגוונים אלו מרמזים על ג' קוין⁸⁶, אדומה קו השמאל, ירוקה קו האמצעי ולבנה קו החסד, שזהו כללות סדר ההשתלשלות], דהגם שהאור הנראה דרך הזכוכית הוא אור בצבע אדום ירוק או לבן, מ"מ האור עצמו נשאר בלי שינוי. ואע"פ שהפשיטות הוא בערך הזכוכית (וע"ד משנת"ל במ"ש בתחלת הפרק ואתה מחי' את כולם, שההתהוות והחיות נמשך מבחי' אתה אינו מעצמות ממש), שלכן שייך לומר שהזכוכית תפעול על האור, שהרואה את האור דרך הזכוכית רואה לא אור פשוט כ"א אור אדום וכו', מ"מ האור עצמו נשאר בלי שינוי כנ"ל. וכ"ה בנוגע לאוא"ס, דמכיון שהוא אין סוף כו' לכן הנה גם למטה מטה הוא באופן דפשיטות.

ט) וביאור הענין הוא, הנה החילוק בין ענין האור לשאר ענינים הוא, דכל עניני האדם אפילו כח הכי עליון שבו, אינו באופן דאור פשוט.

(82) ראה רות רבה פ"ד, ג.

(83) אר"ח ס"ו סוס"א.

(84) ח"ג מד, א.

(85) שמואל"א ב, ב.

(86) ראה בהנסמן במאמר באתי לגני היש"ת כאן.

וכמו שמבאר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בארוכה⁸⁷, דגם כח השכל, עם היותו ראשית הגילוי שישנו באדם כפי שהוא מעצם הנפש, ולכאורה אפ"ל שגם הוא אינו משתנה, מ"מ מכיון שהוא בבחי' כח ולא בבחי' אור, הרי ענינו של כח הוא, ששייך בו שינוי והתפעלות. ולכן אנו רואים שינויים בשכל, וכמו שכל פנימי ושכל חיצוני שכל עמוק ושכל שטחי, דשינויים אלו בשכל הם לא רק מצד השינוי בבירור וזיכוך כלי המוח של האדם המשכיל, דמי שכלי מוחו מבוררים ומזוככים יותר יכול לקבל שכל עמוק יותר ומי שאינן כלי מוחו מבוררים כ"כ תופס רק חיצוניות השכל או שכל שטחי. כי באם השינויים היו רק מצד בירור וזיכוך כלי המוח לא הי' אפשרי הדבר שמקודם יבין שכל פנימי ואח"כ שכל חיצוני, דמכיון שההבנה שלו תלוי' בבירור וזיכוך כלי המוח, הרי כל מה שמשכיל יותר ועובד יותר עם כלי המוח אזי הכלי יכול לקבל יותר אור. ובהיות שכאן הסדר הוא הפוך, שמקודם הבין (הא"ט ער גענומען) שכל פנימי ואח"כ שכל שטחי וחיצוני, מובן שהשינויים הם לא רק מצד בירור הכלים כנ"ל. ואא"ל דמה שהבין השכל הפנימי קודם הוא לפי שעתה עוסק הוא בהענין השייך להשכל הפנימי ואינו עוסק עתה בהמסכת אלי' שייך שכל החיצוני, שהרי מצינו שאפילו באותה ההשכלה גופא הנה לפעמים תופס (נעמט ער) קודם הפרטים הפנימיים שבשכל ורק אח"כ הפרטים החיצוניים שבשכל זה גופא. וכ"ז מכריח לומר שהשינוי בקבלת השכל הוא לא רק מצד בירור וזיכוך כלי המוח, כ"א שישנם שינויים כאלו גם בהשכל עצמו, ולכן נקרא בשם כח השכל ולא אור השכל. ואף שגם באור מצינו לכאן ענין השינוי, דכמו שבשכל ישנו שכל פנימי ושכל חיצוני עד"ז ישנו שינוי בין אור השמש לאור הלבנה אור הנר והאבוקה, הרי שינויים אלו הם לא בהאור עצמו אלא לפי שהוא ממאור אחר, שאור זה משתייך למאור השמש ואור זה למאור הקטן זו לבנה וזה שייך לאור הנר והאבוקה, לכן גם האורות הבאים מהם חלוקים ומשתנים זמ"ז, אבל אין זה שינוי בהאור גופא. וממשיך שם אדמו"ר נ"ע, שאע"פ דבאור כמו שנמשך למטה מטה אינו נראה בהירות כזו כמו שהוא למעלה יותר, הנה זהו רק לפי שאור שלמטה הוא נברא ובע"ג. ומזה מובן בהמדובר כאן (במאמר זה) בנוגע לאוא"ס, דמכיון שהוא א"ס בעצם לכן גם כשנמשך בהלמטה מטה נמצא כמו"ש באופן דאין תכלית, שאינו מתערב משתנה ומתפעל.

(י) והנה כשם שהוא בענין דלמטה מטה עד אין תכלית, שגם בהמטה מטה נמצא הא"ס כמו שהוא, כמו"כ הוא בענין דלמעלה מעלה עד אין קץ

(87) ד"ה אין עומדין תרס"ז (המשך תרס"ז ע' תע"ח).

(וכמו שמבאר בהמאמר בפרקים שלאח"ז בסיום הענין) דכמו שהוא למעלה הנה בכ"מ הוא נמצא באופן דאין קץ. והנה ב' ענינים אלו (למטה מטה כו' ולמעלה מעלה כו') נקראים שניהם בשם אור (א"ס) דאור ענינו הוא גילוי, ואין זה עדיין ענין האוצר. ואע"פ דאופן מציאות האור הוא לא כמו שנמצא בנבראים כ"א כמו שהוא למעלה מהם, דלכן הנה גם כמו שהוא נמצא למטה מטה אינו משתנה ומתערב ואינו מתפעל, מ"מ אין זה עדיין ענין האוצר כי אוצר ענינו הוא סתים ולא ענין הגילוי (אור).

והנה אוצר זה נותנים (גיט מען אָפ) ליהודי מצד זה שהוא מצבאות הוי', בכדי שילך במלחמה בעולם. מתחיל מהמלחמה עם היצה"ר, א"ל זר אשר בקרבך זה היצה"ר⁸⁸, והולך במלחמה זו באופן דוהנצח זו בנין ירושלים כדברי הגמרא⁸⁹ שבונה את ירושלים, שהוא (כמבואר במדרש⁹⁰) יראה שלם. והכח לנצח במלחמה זו הוא ע"י כח המס"נ, שהו"ע אוצר של יר"ש⁹¹ שישנו בכאו"א מישראל, שלמעלה אפילו מכח השכל ודרגא הכי עליונה שבשכל. והנה אוצר זה ישנו בכ"א מצד היותו חלק אלוקה ממעל ממש⁹², בחי' יחידה ע"ש שמקבלת מיחיד יחידו של עולם⁹³. וכאשר לוקח אוצר הנ"ל ומבזבזו בעבודה דמס"נ, מנצח הוא את המלחמה ופועל שמבזבזים את האוצרות שלמעלה שנותנים לו כל הון יקר שלמעלה גם מהבחי' דאוא"ס שלמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית.

וזהו כללות הענין המבואר במדרש⁹⁴, דכאשר נכנסו לעיר כמה אנשים דוכסין אפרכיץ וכו' חד אמר אנא נסיב דוכס פלן וחד אמר שרוצה בשר אחר, אבל הפקח שבהם אמר אנא נסיב מלכא כו'. וזה הי' ג"כ עבודתו של אדה"ז (ואח"כ כתבו הצ"צ ואמר ופירש ופרסם ענין זה וגם נדפס⁹⁵), שטען מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁹⁶, זע איך וויל זע גאָרניסט איך וויל ניט דייך ג"ע התחתון איך וויל ניט דייך געה"ע איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. וזה תובעים מכאו"א שיהי'

(88) ראה שבת קה, ב.

(89) ברכות נח, סע"א. וראה בכ"ז ד"ה צדקת פרוזנו תרפ"ט פ"ו.

(90) ב"ר פנ"ו, י.

(91) ראה ברכות לג, ב.

(92) תניא רפ"ב.

(93) לקו"ת ראה כה, א. ובכ"מ.

(94) איכ"ר פ"ג, ח. נת' באוה"ת תבא (ע' תתרעב ואילך).

(95) שרש מצות התפלה ספ"מ. היום יום יח כסלו.

(96) תהלים עג, כה.

אצלו הענין דנסיב מלכא, היינו שרוצים רק בעצמות שלמעלה אפילו מהבחי' דאוא"ס שהוא עד אין קץ ועד אין תכלית. ומגיעים לזה ע"י העבודה דמס"נ ושטות דקדושה, שאינו מתפעל משקר העולם ומהפך את השקר שיהי' (בצירוף) קרש ומשכן לו ית'. וזהו שע"י ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א מישראל (אנא נסיב מלכא), נעשה הענין דושכנתי בתוכם בכללות העולם, שזהו"ע דירה לו ית' בתחתונים. דכמו דירה למטה ששם נמצא עצמות המלך כמו שהוא, ונמצא שם בגלוי, כן הוא למעלה, שנעשה לו דירה ית' בתחתונים⁹⁷, לעצמותו ית'⁹⁸, ושכנתי בתוכם.

(97) תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

(98) ראה הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' קסה הע' 92.

בס"ד. ש"ק פ' בשלה, י"א שבט ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

צדקת פרזונו בישראל¹, ומביא על זה כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא² מה שאמרו רז"ל³ אמר ר' אושעיא [מלשון ישועה]⁴ מאי דכתיב צדקת פרזונו בישראל צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוזון לבין האומות, ופירש"י שאין יכולין לכלותם יחד. והנה עיקר מציאותם של ישראל הוא לימוד התורה וקיום המצות, ועד שגם עניני הרשות שלהם הם באופן של בכל דרכיך דעהו⁵. ולכן מבאר בעל ההילולא, שהכוונה ב"ש"אין יכולים לכלותם" היא (בעיקר) בנוגע לתומ"צ (שזהו עיקר מציאותם, כנ"ל). דע"ז שישראל מפוזרים בכמה מדינות כו', גם כאשר במדינה אחת דוחקים ולוחצים את בני" ואינם נותנים להם ללמוד ולקיים את המצוות, הנה נוסף על זה אשר בני" הנמצאים בשאר המדינות עוסקים הם בתומ"צ, הנה ע"י העסק דתומ"צ שלהם הם נותנים כח ועוז גם לאלו היושבים בגזירה ר"ל, שלא להתפעל מכל המניעות ועיכובים וללמוד תורה ולקיים מצוות בתוקף דמס"נ. וע"ז הנה לא רק שהגזירות דאוה"ע אין יכולים לכלותם ח"ו, אלא יתירה מזו, שקיום התומ"צ שלהם הוא ביתר שאת, ועד שהוא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, באופן דפרצת, מכיון שהוא באופן דמס"נ שהוא למעלה מהשתל' שבאדם. וכידוע, רשאית ההשתל' (שבאדם) הוא כח השכל, משא"כ הרצון הוא למעלה מהשתל', והרי ענין המס"נ הוא מצד תוקף הרצון שלמעלה מהשכל. וזהו גם מה שמסיים בהמאמר, שע"י המס"נ על תורה יומשך רב טוב לבית ישראל⁶, טוב במלופם הוא (למעלה מטוב בחולם, והוא) הטוביות הנבחרת מהטוב, בחינה שלמעלה מהשתל' [ובזה גופא — בחי' רב טוב]. ומכיון שהמס"נ היא למעלה מהשתל' שבאדם, וזה מגיע גם בבחינה דלמעלה מהשתל' שלמעלה, לכן, ע"י המס"נ על תורה יומשך רב טוב לבית ישראל, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה, ברוחניות ובגשמיות.

(1) שופטים ה, יא.

(2) בדיה צדקת פרזונו תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א לב, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 113 ואילך).

(3) פסחים פז, ב.

(4) ראה רשימות ה"צ לאיכה (ע' 28): ישע"י מל' וישע ה' כו'.

(5) משלי ג, ו.

(6) ל' הכתוב — ישע"י סג, ז.

(7) לקר"ת שה"ש יו"ד, ד — משל"ה פ' ואתחנן (שסח, ב).

ב) וזהו גם מ"ש צדקת פרזונו בישראל, דלכאורה (לפי פירוש חז"ל צדקה כו' שפיוזן כו') הול"ל צדקת פזרונו, כי הצדקה שעשה הקב"ה בישראל ע"י שפיוזן כו' (פזרונו) הוא הענין דפרזונו, היינו העבודה דמס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה, שע"ז נמשך גם מלמעלה בחי' רב טוב שלמעלה ממדידה והגבלה, וע"ד מ"ש⁸ פרזות תשב ירושלים ופירש"י שלא יהי' לה קצב ושיעור. והענין הוא⁹, דהנה ידוע שירושלים הוא ירא שלם¹⁰, היינו שלימות היראה, היינו נקודת היר"ש שלמעלה מהשכל, בחי' אוצר של יראת שמים¹¹. ויראה זו היא מצד עצמותו ית' דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ¹². דהנה ידוע¹³ שביראה יש כמה מדריגות. יראת העונש, יראת חטא, יראת אלקים, יראת הוי'. וביראת הוי' גופא יש כמה בחינות בהד' אותיות דשם הוי', עד להיראה שמצד בחי' קוצו של יו"ד. שכל בחינות אלו יש בהם איזה ציור ומדידה. אמנם נקודת היר"ש שלמעלה מהשכל היא מצד עצמותו ית' דלא אתרמיז בשום קוץ. וגילוי בחינה זו הוא ע"י המנגד דוקא. וכמרוז¹⁴ והנצח זו בנין ירושלים, שדוקא כאשר יש מניעות ועיכובים על תומ"צ הנה אז מתעורר התוקף דמס"נ שלמעלה מהשכל, בחי' אוצר של יראת שמים. וזהו מ"ש צדקת פרזונו בישראל (ולא פזרונו), כי הצדקה שעשה הקב"ה בישראל ע"י שפיוזן לבין האומות הוא הענין דפרזונו שלמעלה ממדידה והגבלה, בחי' פרזות תשב ירושלים. והיינו, שע"י המניעות ועיכובים כו' שבזמן הגלות (פיזרו לבין האומות), ע"ז דוקא מתעורר ומתגלה בחי' (ירושלים, היינו) האוצר של יר"ש שבכ"א מישראל מצד עצם הנשמה שלמעלה ממדידה והגבלה, וע"ז נמשך גם מלמעלה מבחי' אוצרו הטוב שלמעלה מהשתל¹⁵, כמ"ש¹⁵ יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, שיומשך בחי' ורב טוב לבית ישראל.

ג) והענין הוא (כמו שמבאר בהמאמר שם¹⁶) ע"פ מה שאנו רואים במלך בודד, שיש לו אוצרות יקרים שאינו משתמש בהם גם לצורך היותר גדול,

(8) זכרי' ב, ח.

(9) בכלל הבא לקמן — ראה ד"ה צדקת פרזונו שם פ"ה ואילך.

(10) תוד"ה הר (תענית טו, א), מב"ר פנ"ו, י.

(11) ברכות לג, ב.

(12) זח"ג רנו, ב. לקו"ת פינחס פ, ב.

(13) ראה דרך חיים בהקדמה. פ"ו ואילך. ועוד.

(14) ברכות נח, סע"א (ושם: זו ירושלים — בלי תיבת בנין).

(15) תבוא כח, יב.

(16) פ"ו ואילך.

ועד שהן כמוסים מעין כל רואה, הנה כאשר ישנה מלחמה הנה אז הוא מבזבוז את כל אוצרותיו בכדי לנצח את אויביו ומנגדיו. והדוגמא מזה הוא למעלה, דבחי' אוצר העליון הוא בחי' שלמעלה מאור וגילוי (אוצר הכמוס, היינו למעלה מבחי' גילוי), ועד"ז הוא גם בנשמה, שבחי' האוצר של יראת שמים שבנשמה הוא בחי' נקודת היר"ש שבתעלומות לב שמצד עצם הנשמה שלמעלה מבחי' הגילויים. והיינו, דבחי' נקודת היר"ש היא לא רק למעלה מהשכל (ראשית הכחות פנימיים), כי אם, שהיא למעלה גם מכללות בחי' הגילויים דנשמה, גם מבחי' המקיפים חי' ויחידה. דהנה יחידה היא רק בחי' שם (וגילוי) בלבד, וכמאמר רז"ל¹⁷ חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, שגם בחי' יחידה היא רק שם (וגילוי) בלבד ולא עצם הנשמה¹⁸, וענין נקודת היר"ש הוא מצד עצם הנשמה. דזהו מה שיראה זו היא מגעת בעצמותו ית', וכנ"ל (סעיף ב') שיראה זו היא מצד עצמותו ית' דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ, כי מכיון שיראה זו היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מהה' שמות נרנח"י, לכן היא מגעת למעלה מהה' אותיות דשם הוי' ומבחי' קוצו של יו"ד, כי אם בעצמותו ית'. וגילוי בחינה זו היא בשביל הנצחון, היינו ע"י העבודה דמס"נ בפועל שע"ז דוקא מנצחים את המלחמה. דכמו בענין כיבוש המלחמה בגשמיות הרי ישנם חכמים גדולים השוקדים בהחכמות של טכסיסי המלחמה וישנם אנשי חיל שאינם יודעים כלל עמקי החכמות של טכסיסי המלחמה כי אם הם עובדים באמונה ובמס"נ, ועיקר כיבוש המלחמה הוא ע"י האנשי חיל הלוחמים במס"נ שהם המה המנצחים, עד"ז הוא גם במלחמה הרוחנית, שהמנצחים את המלחמה הם המה "החיל אשר יראת ה' נגה בלבם", כמו שמבאר שם באריכות.

והנה מה שאומר שנצחון המלחמה הוא ע"י האנשי חיל דוקא, הכוונה בזה היא לא לשלול ח"ו את הפקידים הגבוהים העוסקים בטכסיסי המלחמה, כי אם, שגם עבודתם של הפקידים הגבוהים צריכה להיות (לא מצד השכל, וגם לא מצד בחי' הגילויים שלמעלה מהשכל, כי אם) באופן דמס"נ, כמו חיילים פשוטים, שע"י גם העבודה שלהם היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מבחי' הגילויים. שאז הנה גם הם נכללים בכלל "החיל אשר יראת ה' נגה בלבם". ומה שמדייק "נגה בלבם", הוא לפי שבחי' עצם הנשמה שלמעלה מבחי' הגילויים היא דוקא בלב ולא במוח. וכמו שבמלכותא דארעא, בכדי לנצח את המלחמה מבזבוז המלך

(17) ראה ב"ר פ"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. בכמה דפוסים במדרש הוא בשינוי סדר – אבל בכהאריז"ל

ובדא"ח מובא ובדיוק בסדר זה.

(18) סה"מ תרצ"ו ס"ע 56. וש"נ.

אוצרותיו ונותן אותם לאנשי החיל, עד"ז הוא גם במלכותא דרקיעא, שבכדי לנצח את המלחמה פותחים את האוצר העליון שלמעלה מבחי' גילוי ונותנים אותו לישראל שע"ז מתגלה האוצר של יר"ש שבהם. וכן הוא לאידך גיסא (מלמטה למעלה), שע"י שישראל עומדים במס"נ ומעוררים את האוצר של יר"ש שבהם, הנה ע"ז רוח אייתי רוח, שפותחים עבורם את האוצר שלמעלה, יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב¹⁹, וזה מסייע אותם בעבודתם לכבוש את המלחמה, ועד שזה נמשך גם בגשמיות, שנמשך רב טוב לבית ישראל למטה מעשרה טפחים בטוב הנראה והנגלה.

ולהבין זה בפרטיות יותר, יובן זה בהקדים המאמר שניתן ליום ההילולא באתי לגני אחותי כלה . . עד גמירא. [ראה לעיל ע' ז ואילך].

בס"ד. ש"פ בשלח, יו"ד שבט, ה'תשד"מ

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא במאמרו ד"ה זה שניתן על ידו ליום ההסתלקות וההילולא שלו, דאיתא במדרש רבה³ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ועי"ז הענינים הבלתי רצויים נסתלקה השכינה מלמטה למעלה עד לרקיע השביעי, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים, מתחיל מאברהם אבינו, אחד הי' אברהם⁴, והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה שהוא השביעי וכל השביעין חביבין⁵ והורידה למטה בארץ, בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו. והמשכת השכינה למטה שע"י משה היתה בעיקר ובגילוי במעשה המשכן⁶, כמ"ש⁷ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, המשכת עיקר שכינה (ושכנתי) במשכן הגשמי, בי"ג או בט"ו⁸ דברים הגשמיים שמהם נעשה המשכן, בתוכם כפשוטו, ועי"ז נפעל שיהי' גם ושכנתי בתוכם (לשון רבים) בתוך כאו"א מישראל כדרשת רז"ל⁹.

ב) והנה ידוע מארז"ל¹⁰ עה"פ¹¹ נורא עלילה על בני אדם, שז' הענינים הבלתי רצויים (מתחיל מחטא עה"ד) והסילוק שנעשה על ידם, היו בכוונה תחילה, ירידה צורך עלי', בכדי שהמשכת עיקר שכינה בתחתונים תהי' עי"ז העבודה דישראל, אחותי כלה, דהמשכה זו (שע"י העבודה דישראל) היא נעלית

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פי"ד מהמשך באתי לגני השי"ת (סה"מ ה'שי"ת ע' 135). לעיל ע' ה ואילך.

(2) שה"ש ה, א.

(3) שהש"ר שם. וש"נ.

(4) יחזקאל לג, כד.

(5) ויק"ר פכ"ט, יא.

(6) ראה סה"מ תרמ"ד ע' רכב. וראה גם ד"ה באתי לגני תש"מ בתחלתו (סה"מ) – באתי לגני ח"ב ע' 216). ד"ה ויהי בעצם היום הזה תשמיו בתחילתו (שם ע' 343).

(7) תרומה כה, ח.

(8) י"ג – תנחומא תרומה ה. שהש"ר פ"ד, יג. זח"ב קמח, א. פרש"י ודעת זקנים מבעה"ת ר"פ תרומה. ט"ו – בחיי שם כה, ז. כלי יקר שם, ג. וראה גם זח"ב קלה, ב.

(9) כ"ה בשם רז"ל בלקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים – סט, ב). אלשיך עה"פ קרוב לסופו (ד"ה עוד יתכן). של"ה סט, א. א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ועוד.

(10) תנחומא וישב ד. וראה תר"ח תולדות יג, א ואילך.

(11) תהלים סו, ה.

יותר מהמשכה כמו שהיא מצד עצמה כמו שהיתה בתחילת הבריאה. וזהו צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי¹², דעבודת הצדיקים היא להשכין ולהמשיך את השכינה (בחי' שוכן עד מרום וקדוש) למטה בארץ (עלי') באופן של לעד, באופן נצחי¹³ [מכיון שההמשכה היא ע"י העבודה דתורה ומצוות, והתורה היא נצחית¹⁴], הוי' ימלוך לעולם ועד¹⁵, מתחיל מהמשכת השכינה במשכן שעשה משה, שכל מעשי ידי משה הם נצחיים¹⁶.

והטעם על מה שהמשכת עיקר שכינה בתחתונים שע"י העבודה דישראל היא נעלית יותר מכמו שהיתה בתחילת הבריאה הוא לפי שהמשכה זו (שלאחרי הסילוק) היא ע"י העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא, וכאשר החושך נהפך לאור הנה עי"ז דוקא נעשה יתרון האור. בדוגמת העילוי דתשובה לגבי עבודת הצדיקים. כמאמר¹⁷ כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא נמשך גילוי אור נעלה ביותר, שאופן הגילוי שלו הוא בבחי' רוממות, שלכן נק' בשם אסתלק¹⁸. וזהו מה שהתחלת המשכן הי' מהקרשים שנעשו מעצי שטים, קרש הוא אותיות שקר אלא שבצירוף אחר (ענין של אחר, היפך ענין אחד¹⁹), וע"י העבודה דועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים²⁰, שמהפכים את השקר דעולם לקרש המשכן (קרשים למשכן) והשטות דלעו"ז לשטות דקדושה (עצי שטים), הנה עי"ז נעשה המשכת עיקר שכינה בתחתונים באופן נעלה יותר מכמו שהי' בתחילת הבריאה.

ג) וממשיך בהמאמר²¹, דע"ש זה נקראים ישראל צבאות הוי', כמ"ש²² ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים. ויש לבאר קישור הענינים, כי מה שישראל אינם מתפעלים מהחושך והשקר דעולם

12) תהלים לו, כט.

13) ראה סה"מ עטר"ת ע' תטו.

14) תניא רפי"ז.

15) בשלח טו, יח.

16) סוטה ט, א.

17) ראה תניא פכ"ז ולקו"ת ר"פ פקודי (מוזח"ב קכח, ב. וראה גם שם סו, ב. קפד, א.) ובכ"מ.

18) תר"א ויקהל פט, ד.

19) ראה ויק"ר פי"ט, ב. ובהמשך באתי לגני השי"ת פ"ו (סה"מ הי"ט ע' 119 ואילך. סה"מ – באתי

לגני ח"ב ע' 13 ואילך).

20) תרומה כו, טו.

21) פי"י.

22) בא יב, מא.

ואדרבה מהפכים אותו לקדושה, הוא ע"י העבודה דמס"נ וקב"ע. ולכן נקראים בשם צבאות הוי', צבאות ל' חיל²³. וזהו גם הקשר דשם זה (צבאות הוי') עם יציאת מצרים, דתואר זה (צבאות הוי') ניתן לישראל ביציאתם ממצרים דוקא²⁴, כי העבודה בגלות מצרים ועד"ז בכל הגליות [דכל המלכויות נקראו ע"ש מצרים ע"ש שהם מצירות לישראל²⁵, זיי מאכן איינג אידישקייט און אידן] היא באופן דקב"ע ומס"נ דוקא. ועי"ז הנה ולכל בני' הי' אור במושבותם²⁶ (גם כשנמצאים בחושך הגלות עדיין), ולא רק בד"א שלהם, אלא בכל מקום שהי' יהודי נכנס (גם בביתו של מצרי) הי' אור נכנס ומאיר לו מה שבחביות ובתיבות ובמטמוניות²⁷, וזה הי' הכנה לוינצלו את מצרים²⁸, בירור כל ניצוצות שהיו במצרים, ולאח"ז הי' ביזת הים שהיתה גדולה מביזת מצרים²⁹, דאותן הניצוצות שלא הי' ביכולתם לברר מקודם (לפי שניצוצות אלו היו בתכלית ההסתר, עוד יותר מהניצוצות שהיו במטמוניות של מצרים, שנתגלו ע"י האור) הנה פרעה עצמו הביאם³⁰ שיוכלו ישראל לבררם בבזת הים. וזה הי' הכנה למ"ת, כמ"ש³¹ ויסע משה את ישראל מים סוף גו', שהסיע אותם מביזת הים למ"ת.

וזוהו מה שישאל ביציאתם ממצרים נק' בשם צבאות הוי', דצבאות הוי' אינו שם התואר כמו שם צבאות שהוא שם קדוש מז' השמות שאינן נמחקים³², דשם זה נתגלה ע"י הנביאים דוקא משא"כ בתורה לא הוזכר שם זה³³. ופי' צבאות הוי' (שבתורה) הוא ל' סמוך, שהצבאות נטפל להוי'³⁴, היינו הביטול דקב"ע (צבאות) להוי' שלמעלה מהטבע, ועי"ז ביררו והעלו כל הניצוצות שבמצרים ערות הארץ, גם הניצוצות שהיו (תחילה) בתכלית ההעלם והסתר. דהנה שורש

(23) כפירוש הראשון שבהמשך פ"י. וכ"ה שם ספ"א.

(24) כמפורש בהמשך רפ"א.

(25) ב"ר פט"ז, ד.

(26) בא י, כג.

(27) שמ"ר פ"ד, ג. תנחומא בא ג.

(28) בא יב, לו.

(29) מכילתא בא שם. פרש"י בשלח טו, כב.

(30) יל"ש בשלח שם רמז רנד בסופו.

(31) בשלח שם.

(32) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. טושו"ע יו"ד סרע"ו ס"ט. שו"ע אדה"ז חאו"ח

ספ"ה ס"ג.

(33) ראה ברכות לא, ב. תו"א ר"פ בא. המשך הנ"ל רפ"א (סה"מ ה'שי"ת ע' 131).

(34) תו"א שם ס, ב.

כל ההעלמות וההסתרים הוא משם אלקים בגימט' הטבע³⁵, והגם שאלקים הוא ל' אלקות³⁶ והוא רק בגימט' הטבע, היינו דמה שהוא אלקות הוא בו בגילוי, משא"כ ענין הטבע שבו הוא בהעלם (מרומז בהגימט' שלו), מ"מ הוא שורש ומקור לטבע, והוא מה שהאור האלקי בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, דזהו ענין הטבע ל' טובעו בים סוף³⁷, שהאור הוא מוטבע בהסתרת וההעלם ביותר, כמבואר בהמשך (דמאמרי ההילולא) פי"ג³⁸. וע"י העבודה דצבאות הוי', הביטול דקב"ע להוי' שלמעלה מהטבע, עי"ז מתגלים ומתבררים הניצוצות שהיו בתכלית ההסתרת ומתעלים לקדושה, ונעשה דירה לו ית' בתחתונים, בתחתונים ממש, ובל' כ"ק אדמור"ר הזקן³⁹ בתחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ד) ולהבין הענין (דהגם שהאור הוא מוטבע בהסתרת והעלם ביותר, מ"מ ע"י העבודה הוא בא בגילוי), מבאר בעל ההילולא בפרק יד [דפרק זה הוא מכוון לשנה זו – שנת הי"ד בפעם השני, כפליים לתושי⁴⁰], שבכ"ז ואתה מחי' את כולם כתיב⁴¹, דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדריגות היותר תחתונים ויותר שפלים, ובכל מקום שהוא נמשך (גם במקום הכי תחתון) הוא בגלוי, ועד שביכולת כאו"א גם הפשוט ביותר לידע זאת. דבפרק י"ג מבואר איך שהאור בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, ובפרק י"ד מבואר (קצה ההפכי) איך שהאור הוא בגילוי בכל מקום, שהתחלת הפרק הוא בהפסוק ואתה מחי' את כולם, ואתה לשון נוכח, דהחיות אלקי שבכל הנבראים הוא בגילוי כ"כ עד שאומרים עליו אתה לשון נוכח, דמה שההתלבשות פועלת איזה שינוי הוא רק בהחיות שבבחינת כח, משא"כ באור המחי' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל. ויובן זה עפ"י הידוע בענין ג' הלשונות אור חיות וכח שכותב כ"ק אדמור"ר הזקן בתניא⁴², דג' לשונות אלו הם ג' מדריגות, כמו שמבאר כ"ק אדמור"ר האמצעי

35 פרדס שי"ב פ"ב. שעהי"ה"א רפ"ו. ובש"ה (פט, א) משמע קצת שכי"ה בזהר.

36 ראה המשך תער"ב ח"א פש"י ואילך.

37 בשלח טו, ד.

38 סה"מ הי"שית ע' 133.

39 תניא פל"ו.

40 איוב יא, ו. שמור"ר פמ"ו, א.

41 נחמ"ו ט, ו.

42 ראה תניא שעהי"ה"א פ"ב (פט, סע"ב) ובהגהה שם. וראה ד"ה תקעו תרס"ד (סה"מ תרס"ד ע' (כח).

באמרי בינה⁴³, וכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמשך תער"ב⁴⁴, דכח הוא נבדל ממקורו ולכן הוא בבחי' העלם, משא"כ אור וגם חיות הוא דבוק במקורו שלכן הוא בבחי' גילוי, אלא שהאור הוא בבחי' מקיף ואינו בהתלבשות, משא"כ חיות עם היותו בחי' פנימי שבא בהתלבשות (לפי שהגילוי והדביקות שבחיות אינו כהגילוי והדביקות שבאור) מ"מ אינו משתנה. דלהיות שגם החיות הוא בבחי' גילוי ודביקות במקורו, לכן, הגם שהוא מתלבש בהנבראים, מ"מ אינו משתנה כלל.

ה) וצריך להבין, דידוע שבחיות האלקי שבנבראים יש דרגא רביעית, בחי' שם. וכתורת הבעש"ט (הובא בשעהיוה"א⁴⁵) דהשמות של כל הנבראים שבעולם הן הן אותיות הדבור המשתלשלות מעשרה מאמרות שבתורה ע"י חילופים ותמורות כו'. וידועה גם תורת הה"מ⁴⁶ עה"פ⁴⁷ וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, דהשמות שקרא אדה"ר לכל הנבראים (לזה נאה לקרות שור וכי⁴⁸) הם החיות שלהם. ועפ"ז מבאר שם מה שארז"ל⁴⁹ דקריאת השמות של אדה"ר הראה על גודל חכמתו ועד שחכמתו מרובה משלכם (מלאכי השרת), כי מה שקרא האדם שמות לכל הבהמה וגו' הוא מפני שהשיג וידע השורש של כל מין ומין. ומבאר שם שעד"ז הוא גם בנוגע שמות בני אדם (שם הפרטי ולא שם המין, אדם), דשמו הפרטי של כאו"א הוא חיותו. הרי דהחיות האלקי שבכל הנבראים (שעז"נ ואתה מחי' את כולם⁵⁰) הוא בחי' שם, וצריך להבין, איך זה מתאים עם המבואר בהמשך דאמרי ההילולא דאתה מחי' את כולם קאי על האור והחיות.

וביותר אינו מובן ע"פ הידוע דאור (ועד"ז חיות) ושם הם ב' הפכים. דאור (וכן חיות) הוא בחי' גילוי כנ"ל, משא"כ שם הוא בחי' העלם (כדלקמן בארוכה). וזהו גם מה שמובא בשעהיוה"א שם בשם האריז"ל שגם בדומם ממש כמו אבנים וכו' יש בחי' נפש וחיות רוחנית, וי"ל שכוונתו ב"דומם ממש" היא גם

43 ראה אמ"ב שער הק"ש פ"ב ואילך.

44 שם פרמ"ב. פש"י ואילך. ח"ג ע' א'שט ואילך.

45 פ"א.

46 אור"ת ס"פ בראשית ד, סע"ב ואילך. לקו"א סרמ"ד.

47 בראשית ב, יט.

48 תנחומא חוקת ו.

49 תנחומא שם. ב"ר פי"ז, ד.

50 ראה שעהיוה"א פ"ב.

לכחי' דומם ברוחניות, דהנה כל הנבראים (כמו שהם מצד עצם מהותם) הם מראים ומגלים את החיות האלקי שבהם, היינו שהנבראים עצמם אומרים (זיי זאגן) שיש בהם חיות אלקי. וע"ד הידוע⁵¹ דכל נברא אומר שירה להקב"ה. אמנם מצד ריבוי ההעלמות וההסתרים יש נבראים שהם בכחי' דומם, שאינם מגלים (זיי זאגן ניט) את החיות האלקי שבהם, ועל זה אומר שגם בדומם ממש (הנבראים שהם בכחי' דומם) יש בחי' נפש וחיות רוחנית. ובהמשך לזה מבאר שם דהחיות של הנבראים היא השמות שנקראים בהם, דשם הוא בחי' העלם, משא"כ בהמשך דההילולא מבאר, דמה שנמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים הוא הארת אור, אור דייקא, בחי' גילוי, ומביא ע"ז מ"ש באגה"ק ס"כ⁵² דהארה דהארה דהארה (מהקו) הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שגם בזה מודגש ענין הגילוי, שהרי מה שהקו מהוה יש מאין, אף שהתהוות יש מאין היא רק בכח העצמות שמציאותו מעצמותו, מבואר באגה"ק שם⁵³, שזהו מפני שהקו הוא מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור כו' שמציאותו כו'. דמזה מובן שגם ההארה דהארה דהארה של הקו שבכל הנבראים ונוצרים ונעשים שמחי' ומהוה אותם מאין ליש היא כעין המאור, ענין הגילוי. וממשיך שם דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדריגות היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש⁵⁴ אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, היינו, דלא רק בשמים, השמים מספרים כבוד א"ל⁵⁵, אלא גם בארץ ואפילו בשאול, החיות הוא בגילוי [וכמו שממשיך שם, שביכולת כל אדם ואדם גם הפשוט ביותר לידע זאת].

ו) והענין הוא דמה שחיות הנבראים הוא (גם) בחי' שם (כמבואר בשעה"ה"א), הוא לפי שיש מעלה בשם לגבי אור. אלא דמכיון ששם הוא בכחי' העלם, לכן ענין זה גופא (מעלת השם) מתגלה ע"י האור. וזהו גם מ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ בד"ה ויהי בשלח פרעה את העם⁵⁶, דלכאורה הול"ל את ישראל ומהו את העם (לשון עוממות⁵⁷), ומבאר שם, דעל ישראל בגלות מצרים כתיב⁵⁸

51) פרק שירה.

52) קכט, ב.

53) קל, סע"א ואילך.

54) תהלים קלט, ח.

55) שם יט, ב.

56) אוה"ת בשלח ע' שנג.

57) שעה"ה"א פ"ז.

58) הושע ב, כה.

וזרעתי' לי בארץ וארז⁵⁹ כלום אדם זורע סאה אלא כדי להוציא כמה כורים. והוא ע"ד הידוע⁶⁰ בענין מה שהתומ"צ נק' בשם זריעה, דע"י שהמצוות נזרעו בישראל שנאמר⁶¹ בהם כי תהיו אתם לי⁶² ארץ חפץ [וכתורת הבעש"ט⁶³ שבכא"א מישראל יש אוצרות נעלים בדוגמת האוצרות שבארץ הגשמית, ורק שצריך לגלותם], שזה קאי על ישראל כמו שהם למטה דוקא⁶⁴, ועי"ז דוקא נעשה הצמיחה, הנה עד"ז הוא גם בנוגע להזריעה דישאל בגלות מצרים, שזהו בשביל הצמיחה, בשביל ההוספה שנעשה בהם ע"י בירור הניצוצות שביירו במצרים. והטעם על מה שהצמיחה וההוספה בישראל היא דוקא ע"י בירור הניצוצות במצרים שהיו בתחילה בתכלית ההעלם וההסתר (ענין בחי' שם), הוא מצד המעלה שבשם דוקא לגבי אור.

ז) והענין הוא, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶⁵ משארז"ל⁶⁶ שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם (שם דייקא), דשורש השם הוא למעלה משורש האור. דהגם שענין הגילוי הוא באור דוקא, דאור הוא מעין המאור וע"י האור יכולים להשיג איכות גדלות המאור, וכמו אור הנר אור האבוקה אור הירח ואור השמש, שהחילוק שבין אור הנר לאור האבוקה מראה על המאור. משא"כ בשם, שמהשם אינו מושג מהות האדם, שהרי כמה אנשים שנקראים באותו השם מ"מ אינם דומים כלל זה לזה בשכלם כו'. ויתירה מזו, דגם שם המין (שמורה יותר על החיות) הוא בהעלם, כדמוכח ממה שהקב"ה שיבח את אדה"ר שהי' יודע לקרות שמות לפי שהכיר שרש חיותו של כל נברא, ובאם השם הי' מאיר בגילוי כמו האור, מהו יתרון החכמה כ"כ במה שהכיר, ומזה מוכח שההארה שבשם (גם בשם המין) היא בהעלם [ועד"ז הוא בנוגע למה שאמר אדה"ר לך נאה לקרות אדני"י שאתה אדון לכל בריותיך⁶⁷, דמה שהוצרכו ע"ז לחכמתו של אדה"ר דוקא הוא לפי שענין זה הוא בהעלם].

(59) פסחים פז, ב.

(60) תר"א שמות נג, ד.

(61) מלאכי ג, יב.

(62) כ"ה בתר"א שם. וכ"ה גם שם נד, א.

(63) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סני"ז. וש"נ.

(64) ראה תר"א שם (נג, ד).

(65) סה"מ תר"ל ע' סז ואילך. וראה גם המשך תער"ב ח"א פש"ו ואילך.

(66) קה"ר פ"ז, א.

(67) ב"ר פי"ז, ד.

אלא שאעפ"כ יש מעלה בשם על אור, דאור (עם היותו דבוק במאור ומעין המאור) הוא רק הארה בלבד, משא"כ שם (עם היותו נבדל ובבחי' העלם) הוא מושרש בהעצם ולכן הוא ממשיך את העצם. וכמו המתעלה ר"ל (שאינ בו התפשטות החיות ונשאר בו רק העצם), דע"י שקוראין אותו בשמו יכולים להשיב את נפשו, לפי שע"י קריאת השם ממשיכים את העצם. ויתירה מזו מצינו⁶⁸, דאפי' בקריאת השמות פרטיים של הכחות ממשיכים אותם משרשם ומקורם העצמיים, וכמבואר בתו"א⁶⁹ דע"י שקוראים את האדם בשם חכם וחסיד ממשיכים את כח החכמה והחסד שלו מהעלם העצמי. ועד"ז הוא למעלה, דע"י שקוראים אותו ית' בשם חכם וחסיד מעוררים שיאציל אור בחכמה ובחסד, אף שלפני הבריאה לא היו החכמה והחסד גם בהעלם, כמבואר בתו"א שם, ולכן מבואר לפעמים דקריאת שמות מגיעה גם למעלה מ"ס הגנוזות. ועאכ"כ בנוגע לשם האדם (ראובן שמעון, שלמעלה יותר מהשם חכם וחסיד), דע"י שקוראים את האדם בשמו ממשיכים את העצם.

ח) ועפ"ז מובן מה שהחיות האלקית של הנבראים הוא (גם) בבחי' שם (כמבואר בשע"ה"א), אף ששם הוא בחי' העלם, כי יש מעלה בשם שאינה באור. דהאור עם היותו מעין המאור הוא הארה בלבד, ומכ"ש החיות (דבחי' אור) שבכל הנבראים ונוצרים ונעשים, דנוסף על מה שהוא רק בבחי' אור הקו, הנה מזה גופא הוא רק הארה דהארה דהארה בלבד, וזה מעלה בהחיות דבחי' שם שזה מגיע בהעצם. וכמו שהוא בנוגע לשמו של כל דבר (שם המין וגם שם האיש) אשר יקראו לו בלשון הקודש, דהשם הוא החיות שלו, עד"ז הוא גם בהנוגע להשמות שבלע"ז, מכיון שכל הענינים הם בהשגחה פרטית, וכמו שמצינו בספרי אמור"ר (בכו"כ מקומות⁷⁰), שמדייק גם בשמות שבלע"ז ולומד מהם ענינים חדשים והוראות בעבודת ה'. אמנם, מכיון שהחיות האלקית שבבחי' שם (שבשמות הנבראים) הוא בהעלם, לכן צריך גם להחיות דבחי' אור שהוא בגילוי, ועי"ז מתגלה גם השם, דאז ישנם ב' המעלות, שגם העצם (שבהשם) הוא בא בגילוי.

(68) המשך תער"ב שם ספ"ש"ח.

(69) ויחי (בהוספות) קג, ג – הובא בהמשך תער"ב שם.

(70) ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' ריט ואילך. שלו ואילך – בנוגע לשמות אנשים שבלע"ז. ברשימתו

ע"ד מאסרו וכו' (נדפסה בהתחלת ספרו לזהר ולתניא) – בנוגע לשם העיר ציאיילי.

וזה פועל שיהי' השם שלם [כמו שאני נכתב כך אני נקרא⁷¹] והכסא שלם⁷², ביחד עם שלימות העם שלימות התורה ושלימות א"י, שנקראת בשם ארץ לפי שרצתה לעשות רצון קונה⁷³, דפי' שרצתה לעשות הוא לא רק מלשון רצון אלא גם מלשון ריצה⁷⁴, דהגם שארץ היא מלכות שבבחי' העלם והסתר ולכן צריכים להעבודה דקב"ע, מ"מ הוא רץ לעשות רצון קונו, שרצים (מען לויפט) לקראת הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובכנותינו⁷⁵, במהרה בימינו ממש.

(71) פסחים נ, א.

(72) פרש"י ס"פ בשלח.

(73) ב"ר פ"ה, ח.

(74) ראה תו"א בראשית א, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(75) בא י, ט.

נוסח המברקים שהואיל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
 לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
 לקראת יום ההילולא יו"ד שבט

תשכ"ד

התועדויות פעילות וכפרשת השבוע ביד רמה ובשירה ובשיר להשם תורת
 הנגלה והחסידות.

בברכה
 / מקום החתימה /

תשד"מ

שבת שלום והצלחה רבה ומתוך עונג ופשיטא דאין ח"ו עצב בה – בכל עניני
 הילולא דנשיא דורנו, ובתר רישא גופא אזיל האנשים והנשים והטף,
 כולל התועדויות פעילות ומתוך אהבת ישראל, והמשכם ופירותיהם בכל הימים
 שלאחריהם,

ותתמלא בקשת השם – אני אמרתי אלקים אתם – כמלאכיא אתון חשיבין,
 ויה"ר שהשם ימלא במהרה בימינו ממש תפלתנו תקותינו כל היום קרנו (דמשיח
 צדקנו) תרום בישועתך, ובני ישראל יוצאים ביד רמה,

בגאולה האמיתית והשלימה. בברכה

/ מקום החתימה /

ובתר . . . אזיל: עירובין מא, א.
 האנשים . . . והטף: וילך לא, יב ואמרז"ל אפילו קטני קטנים.
 והמשכם: הפעולה עצמה נמשכה ו(נוסף ע"ז) פירותיהם – ומעלה בכאוי"א, וכמובן גם מרד"ה באתי
 לגני (וההילולא).

אני . . . חשיבין: תהלים פב, וא"ו ותרגומו.
 תפלתנו . . . בישועתך: ברכת את צמח דוד בתפלת יח.
 ובני . . . רמה: פרשת יום ההילולא (בשלח יד, ח).

לזכות

התגלותו המיידית של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שיבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש
ויבנה ביהמ"ק במקומו
ויקבץ נדחי ישראל
ומתוך שמחה וטיב לבב

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת הר"ר חייקל
בהרה"ח הר"ר שניאור זלמן יצחק ע"ה

חאנין

נפטר ו' שבט תשס"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס ע"י בנו שיח"י

